

УДК 338.1+376+364-3

Крамаренко І. С.,
кандидат економічних наук, доцент;
Повх О. М., Бугровська Ю. В.,
студенти

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УМОВАХ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

INNOVATIVE APPROACHES TO IMPROVE EDUCATIONAL AND REHABILITATIONAL PROCESS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE CONDITIONS OF REGION'S ECONOMY SOCIALISATION

У статті розглянуто сучасний рівень розвитку економіки Миколаївської області. Доведено, що Миколаївська область — одна з перспективних областей України, має високий економічний, соціальний та інноваційний потенціал. Досліджено рівень забезпечення осіб з особливими потребами навчально-реабілітаційним процесом у навчальних закладах регіону. Більшість вищих навчальних закладів не мають спеціально обладнаних спортивних майданчиків для осіб з обмеженими можливостями. В цілому Миколаївська область налічує понад 600 спортивних об'єктів, але тільки на 23 з них проводиться фізкультурно-реабілітаційна робота для осіб з обмеженими можливостями. Обґрунтовано, що на тлі економічного розвитку регіону відслідковується низький рівень введення інновацій у навчально-реабілітаційний процес навчальних закладів, де навчаються особи з освітніми потребами. Надано рекомендації щодо впровадження інноваційних підходів поліпшення та забезпечення осіб з особливим потребами під час навчання. Серед пропозицій щодо поліпшення освітнього процесу для осіб з обмеженими можливостями у навчальних закладах є введення реабілітаційних, оздоровчих та лікувальних комплексів. Для впровадження пропозицій пропонується у навчальних закладах створити реабілітаційні майданчики, що дозволить пришвидшити оздоровчий, реабілітаційний, лікувальний процес осіб з обмеженими можливостями та забезпечити повноцінний освітній процес.

Ключові слова: інноваційний підхід, реабілітація, освітній процес, соціалізація економіки регіону.

The article considers the current level of economic development of Mykolaiv region. It has been proved that Mykolaiv region is one of the most future-oriented regions of Ukraine, and has a high economic, social and innovative potential. The level of provision of educational and rehabilitational process for people with disabilities in educational institutions of the region has been studied. It has been determined that most higher educational institutions does not have specially equipped sports grounds for people with disabilities. In general Mykolaiv region has more than 600 sports facilities, but only 23 of them carry out sports and rehabilitation work for people with disabilities. It has been proved that against the background of the region economic development, the low level of introducing innovations in teaching and rehabilitation process of educational establishments where people with learning needs study can be observed. Recommendations for implementing innovative approaches of promoting and supporting people with special needs during the process of education have been given. Among the suggestions for improvement and development of the educational process for people with disabilities in educational establishments is the introduction of rehabilitational, health-improving and medical complexes. To implement the suggestions it is offered to create rehabilitational grounds in educational establishments that will accelerate health-improving, rehabilitational and treatment process for people with learning needs and provide fully fledged educational process.

Keywords: innovative approach, rehabilitation, educational process, socialization of the regional economy

В статье рассмотрен современный уровень развития экономики Николаевской области. Доказано, что Николаевская область является одной из перспективных областей Украины и имеет высокий экономический, социальный и инновационный потенциал. Исследован уровень обеспечения лиц с особыми потребностями учебно-

реабилитационным процессом в учебных заведениях региона. Большинство высших учебных заведений не имеют специально оборудованных спортивных площадок для лиц с ограниченными возможностями. В целом Николаевская область насчитывает более 600 спортивных объектов, но только на 23 из них проводится физкультурно-реабилитационная работа для лиц с ограниченными возможностями. Обосновано, что на фоне экономического развития региона отслеживается низкий уровень ввода инноваций в учебно-реабилитационный процесс учебных заведений, где учатся лица с образовательными потребностями. Даны рекомендации по внедрению инновационных подходов улучшения и обеспечения лиц с особыми потребностями во время учебы. Среди предложений по улучшению учебного процесса для лиц с ограниченными возможностями является введение в учебных заведениях реабилитационных, оздоровительных и лечебных комплексов. Для внедрения предложений предлагается в учебных заведениях создать реабилитационные площадки, что позволит ускорить оздоровительный, реабилитационный, лечебный процесс лиц с ограниченными возможностями и обеспечить полноценный образовательный процесс.

Ключевые слова: инновационный подход, реабилитация, образовательный процесс, социализация экономики региона.

Постановка загальної проблеми та її зв'язок з важливими практичними завданнями. Роль освіти для розвитку суспільства та забезпечення процвітання країни переоцінити неможливо, адже саме від рівня освіти суспільства та ставлення до наукового потенціалу нації залежить можливість держави залишатися конкурентоспроможною на світовому ринку [1, 84]. Сьогодні найактуальнішою є проблема надання якісної вищої освіти та її доступність для всіх верств населення. Серед таких верств населення особливе місце займають особи з обмеженими можливостями.

Окрім надання вищої освіти особам з обмеженими можливостями, важливу роль відіграє також лікувальний та реабілітаційно-оздоровчий процеси під час навчання. Більшість вищих навчаль-

них закладів України не мають спеціально обладнаних спортивних, реабілітаційно-оздоровчих майданчиків для проведення занять зі студентами з особливими потребами. Це є проблемою не тільки вищих навчальних закладів, а і в цілому кожного українського міста. Пропонуємо здійснити дослідження щодо пошуку інноваційних підходів забезпечення осіб з особливими потребами під час навчання реабілітаційними, оздоровчими, лікувальними комплексами в Миколаївській області, а також можливість їх впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів.

Аналіз останніх досягнень і публікацій. Різноманітні аспекти управління інноваційними підходами організацій в умовах соціалізації економіки розкриваються у працях вітчизняних учених: О. О. Беляєвої, М. І. Диби, І. О. Іртищевої, С. Ю. Іванішиної, І. В. Крупиці, В. І. Кириленко, Т. В. Стройко.

Метою статті є пошук інноваційних підходів до підвищення рівня соціального, реабілітаційно-оздоровчого, лікувального забезпечення студентів з особливими потребами у навчальних закладах, що приведе до розвитку економіки регіону.

Виклад матеріалу основних положень. Дослідження сутності понять «управління інноваційними підходами», «соціалізація економіки» дає можливість обґрунтувати визначення поняття управління інноваційними процесами організацій в умовах соціалізації економіки. На нашу думку, управління інноваційними процесами організацій в умовах соціалізації економіки є процесом перетворення та управління наукового знання в інновацію, що сприяє поліпшенню добробуту населення як безпосередньо, так і опосередковано через формування умов для самовираження людини і забезпечує сталий розвиток національної та регіональної економіки.

На час набуття незалежності Україна мала найкращі умови для соціально-економічного розвитку кожного регіону поміж всіх інших республік колишнього Радянського Союзу, це: добре розвинені промисловість і сільське господарство; потужний науковий потенціал; високий середній рівень освіти; сприятливий клімат і вихід до моря, а головне — рівномірний розвиток усіх регіонів країни.

Таблиця 1 — Основні соціально-економічні показники розвитку Миколаївського регіону

Показники	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012 до 2000, разів
Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах), усього, млн грн	3314	9553	14767	19410	20336	24055	27633	29205	8,8
у розрахунку на одну особу, грн	2563	7801	12227	16175	17050	20276	23402	24838	9,7
Доходи населення, млн грн	2177	9301	14772	19950	20723	26034	29800	328814	151,0
Індекс споживчих цін (до попереднього року), %	124,1	111,5	118,1	121,8	112,8	110,0	104,4	99,3	0,8
Індекс цін реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами, %	149,7	112,0	161,0	108,2	107,5	140,6	118,5	111,0	0,7
Фінансовий результат до оподаткування, млн грн	300	819	1546	596	970	1765	2216	2056	6,7

Джерело: [2, с. 28]

По суті, основні мезоекономічні показники розвитку регіональної економіки за 2000–2012 роки відображають позитивні тенденції — зростання валового регіонального продукту Миколаївської області, доходів населення, зменшення індексу споживчих цін. Валовий регіональний продукт за період 2000–2012 рр. збільшився в 93 рази, а доходи населення за досліджуваний період зросли в 151 раз.

У грудні 2012 року індекс споживчих цін по області становив 100,1%, з початку року — 99,3% (по Україні відповідно 100,2% і 99,8%). На споживчому ринку області 2012 року подешевшали овочі (на 23,8%), яйця (на 20,6%), цукор (на 15,1%), молоко (на 11,2%), масло вершкове (на 8,1%), сир м'який (на 6,7%), фрукти (на 1,8%).

За підсумками 2012 року, індекс обсягу сільськогосподарського виробництва становив 82,4%. Таке суттєве погіршення показника викликане несприятливими погодними умовами: посушливою осінню 2011 року, сильними морозами у лютому, посухою навесні та спекою в весняно-літній період 2012 року, що призведе-

до до загибелі посівів зернових культур на площі 326 тис. га та негативно вплинуло на вегетацію сільськогосподарських культур, що збереглися. Як результат — сільгосптоваровиробники області отримали врожай зернових культур удвічі менший порівняно з минулим роком, а також менший валовий збір майже всіх культур.

Прибутковими підприємствами області отримано 2056 млн грн. прибутку, що на 160 млн грн. (або на 8%) менше, ніж у відповідному періоді 2011 року. Серед видів промислової діяльності отримано прибутки підприємствами: машинобудування — 169,9 млн грн.; виробництво та розподілення електроенергії, газу та води — 83,6 проти 391,2 млн грн.

Отже, Миколаївська область — одна з перспективних областей України, що має високий економічний, соціальний та інноваційний потенціал. Але на тлі високого економічного розвитку відслідковуємо низький рівень введення інновацій у навчально-реабілітаційний процес навчальних закладів області. Адже економічна якість розвитку (ефективність, прибутковість) має поєднуватися із соціальною (високий рівень освіти, охорони здоров'я, рівень добробуту і тривалість життя, задоволеність характером та умовами праці тощо).

Для потреб занять фізичною культурою і спортом місто Миколаїв має 6 стадіонів, 125 спортивних залів, 6 плавальних басейнів, 288 спортивних майданчиків, 173 пристосовані приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять, легкоатлетичний манеж, кінноспортивну базу. Місто налічує 24 спортивні та підліткові клуби, в яких проводиться спортивна та оздоровча робота за місцем проживання населення [3]. З них фізкультурно-реабілітаційна робота осіб з обмеженими можливостями проводиться всього на 23 спортивних об'єктах, з них: 4 стадіони, 4 спортивні майданчики і поля, 8 спортивних зал, 2 фізкультурно-оздоровчі центри, 1 плавальний басейн та 4 вбудовані пристосовані приміщення для занять фізкультурою та спортом. Що є критичною межею для міста з численністю населення понад півмільйона людей, з них пенсіонерів-інвалідів — 65660 осіб (рис. 1).

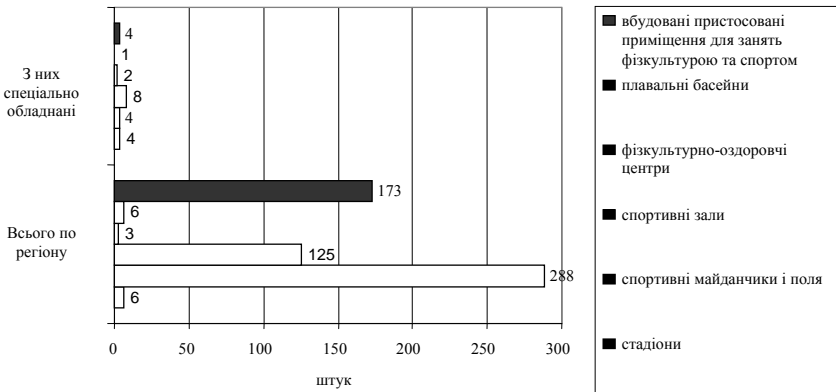

Рис. 1 — Кількість оздоровчо-спортивних та спеціально обладнаних приміщень для фізкультурно-реабілітаційної роботи осіб з обмеженими можливостями в Миколаївській області

Студентська громада Миколаївського міжрегіонального інституту розвитку людини ініціювала проект «Реабілітаційний майданчик», за допомогою якого студенти з обмеженими можливостями можуть проходити оздоровчу, лікувальну, реабілітаційну підготовку впродовж навчання під керівництвом професорсько-викладацького складу інституту.

Для реалізації відповідного проекту щодо створення реабілітаційного майданчика пропонуємо створити громадсько-волонтерську організацію «Світло надії» за участю студентів, студентів з особливими потребами та викладачів інституту.

Таблиця 2 — Динаміка кількості громадських організацій в Миколаївській області, шт

Організації	1996	2001	2006	2009	2010	2011	2012	2013
Громадські організації	323	915	1850	2298	2458	2619	2775	2930
у тому числі студентські	1	6	7	7	7	7	8	8
об'єднання ветеранів та інвалідів	53	100	157	181	187	199	207	215
у тому числі ветеранів та інвалідів війни	21	25	32	36	37	40	42	43

Джерело: [2, с. 27]

За останнє десятиліття кількість студентських громадських організацій в Миколаївській області майже не змінилася, саме тому пропонуємо створити студентську громадсько-волонтерську організацію «Світло надії» по роботі з особами та студентами з особливим потребами, а також громадянами, що постраждали під час АТО (табл. 2).

Оскільки громадсько-волонтерські організації інвалідів не володіють владною і ресурсною міцністю держави, її соціально-економічним та організаційним потенціалом, однак мають низку характеристик, що не властиві державному апарату, але без яких неможливо обійтися у практичному вирішенні проблем людей з інвалідністю, а саме: 1) об'єднують у своїх рядах інвалідів, а, отже, керуються життєвими інтересами, цінностями і пріоритетами інвалідів, які входять до них; 2) дають можливість акумулювати і використовувати такий унікальний ресурс, як соціальна ініціатива та активність самих інвалідів, що дозволяє знаходити нові, більш сучасні засоби постановки і вирішення соціальних проблем інвалідів; 3) виступають єдиною соціальною структурою, у якій інваліди є членами не опосередковано, як в інших структурах суспільства, а безпосередньо, завдяки чому громадські організації інвалідів мають можливість отримувати адекватну інформацію щодо соціального стану і потреб інвалідів, у край необхідну для розробки пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правових актів і державних програм підтримки та реабілітації інвалідів.

Відповідно до статуту громадської організації інвалідів основна мета її діяльності полягає у здійсненні заходів щодо соціального захисту осіб з особливими потребами задля поліпшення їх становища в Україні, а пріоритетними напрямками діяльності втілення цієї мети в життя є:

- 1) здійснення заходів щодо реабілітації осіб з інвалідністю;
- 2) надання соціальних послуг особам з інвалідністю;
- 3) матеріальна допомога особам цієї категорії;
- 4) сприяння реалізації особами з інвалідністю права на освіту;
- 5) забезпечення працевлаштування цих осіб;
- 6) санаторно-курортне оздоровлення, туристичний та екскурсійний відпочинок;

- 7) поліпшення житлових та побутових умов членів таких об'єднань громадян;
- 8) представництво і захист прав та інтересів осіб з інвалідністю;
- 9) сприяння інтеграції осіб з інвалідністю у суспільство;
- 10) видавнича діяльність;
- 11) проектно-нормативна діяльність;
- 12) дорадчо-консультативна діяльність;
- 13) інформаційно-роз'яснювальна робота тощо.

Таким чином, громадські організації є важливою ланкою у розв'язанні проблем осіб з інвалідністю, а позитивна динаміка їх розвитку є соціально значущою для комплексної інтеграції осіб цієї категорії у суспільство [3, с. 168].

Перелік спеціалізованого обладнання для реабілітації, лікування та оздоровлення осіб, студентів з особливими потребами, а також громадян, що постраждали під час АТО, наведено у таблиці 3.

Таблиця 3 — Спеціалізоване обладнання для реабілітації осіб, студентів з особливими потребами, а також громадян, що постраждали під час АТО

Назва обладнання	Вартість, грн
Тренажер ротацийний для нижніх кінцівок підлоговий ТРНП-1	1 337,0
Тренажер маятниковий для верхніх кінцівок кистьовий ТМК-1	1 982,0
Тренажер маятниковий універсальний ТМУ-10	7 800,0
Сходишки з похилою площиною дитячі СХПд-1	5 100,0
Бруси з перешкодами Бп-1	5 766,0
Стілець тренувальний зі шведською стінкою СШС-1	625,0
Тренажер ротацийний для верхніх кінцівок кистьовий ТРВК-1	780,0
Платформа тренувальна хитна в 2-х площинах ПК-2	222,0
Усього	23 612,0

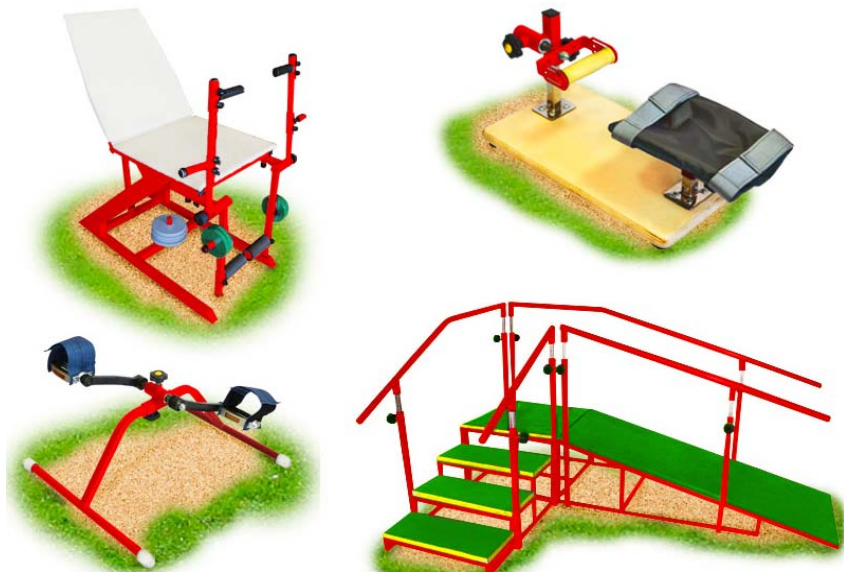
У рамках проекту «Реабілітаційний майданчик» необхідно залучити 42 242 грн. (табл. 4), у тому числі 25 912 грн. — грант, що може бути отриманий від компанії «РУСАЛ» у рамках конкурсу проектів з підвищення якості соціальної інфраструктури.

Таблиця 4 — Бюджет проекту «Реабілітаційний майданчик», грн*

Стаття витрат	Сума гранту	Надходження з інших джерел	Усього
Витрати на відрядження і транспорт	300	200	500
Оренда приміщень і устаткування	—	1 750	1 750
Оплата послуг сторонніх організацій	2 000	—	2 000
Витрати на зв'язок	—	—	—
Витратні матеріали	23 612	14 380	37 992
Разом	25 912	16 330	42 242

* Джерело: власні розрахунки

Після закінчення терміну дії гранту проект існуватиме і надалі в тісній співпраці із студентською молоддю Миколаївського між-регіонального інституту розвитку людини, приватними підприємцями області, персоналом та викладачами інституту, а також залучатиметься фінансування від інших донорів на продовження подібної діяльності. Візуалізацію проекту «Реабілітаційний майданчик» зображено на рисунку 2.

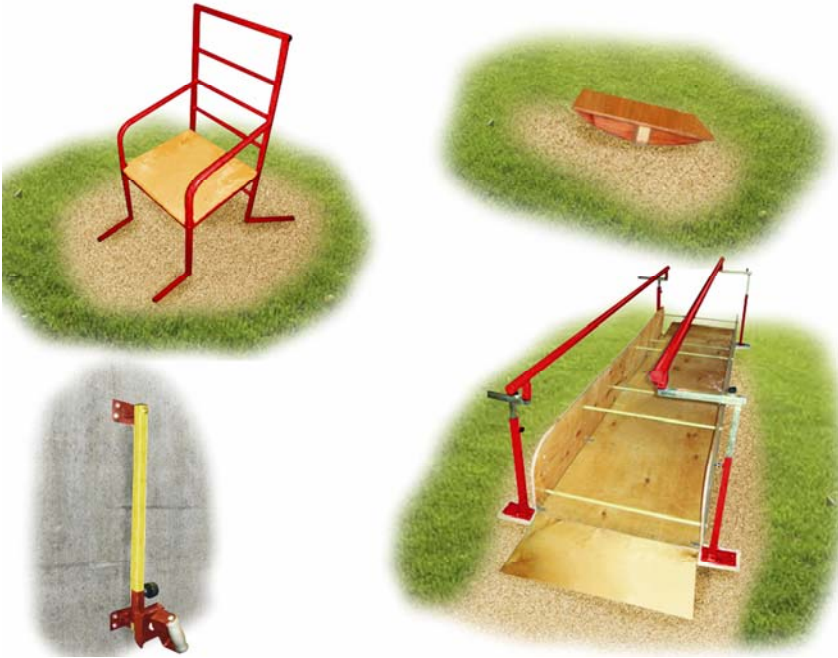

Рис. 2 — Візуалізація проекту «Реабілітаційний майданчик»

Отже, створення студентських громадських організацій та впровадження у діяльність вищих навчальних закладів інноваційних підходів щодо відкриття реабілітаційно-оздоровчих центрів та майданчиків дозволить пришвидшити соціалізацію економіки регіону.

Висновки. Розбудова відповідних реабілітаційних майданчиків у кожному вищому навчальному закладі дасть змогу забезпечити новий інноваційний рівень якісної освіти з елементами соціалізації та сприятиме модернізації суспільства і держави.

Список літератури:

1. Федурова О. М. Доступність університетської освіти для осіб з обмеженими можливостями в сучасній Україні / О. М. Федурова // Соціологія майбутнього: науковий журнал з проблем соціології молоді та студентства. — 2010. — № 1. — С. 84–96
2. Статистичний щорічник Миколаївської області за 2013 рік / Головне управління статистики у Миколаївській області; за редакцією П. Ф. Зацаринського. — К.: Консультант, 2013. — 604 с.
3. Про становище осіб з інвалідністю в Україні: національна доповідь / Державна установа науково-дослідний інститут соціально-трудових відносин, 2013. — 192 с.
4. Іванішина С. Ю. Інфраструктура соціалізації економіки / С. Ю. Іванішина // БІЗНЕСІНФОРМ. — 2012. — № 6. — С. 13–17
5. Іртищева І. О. Управління інституційними змінами в умовах соціалізації національної економіки: [монографія] / І. О. Іртищева, І. В. Крупіца // Миколаїв: НУК ім. адмірала Макарова, 2014. — 172 с.
6. Моисеев А. М. Нововведения во внутришкольном управлении / А. М. Моисеев, А. Е. Капто, А. В. Лоренсов, О. Г. Хомерики. — М.: Педагогическое общество России, 1998. — 272 с.
7. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>
8. Офіційний сайт Головного управління статистики в Миколаївській області [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/>

Spysok literatury:

1. Fedurova O. M. Dostupnist universytetskoï osvity dlia osib z obmezhenymy mozhlyvostiamy v suchasniï Ukraini / O. M. Fedurova // Sotsiologhiia maibutnoho: naukovyi zhurnal z problem sotsiologhii molodi ta studentstva. — 2010. — № 1. — S. 84–96.
2. Statystychnyi shchorichnyk Mykolaivskoi oblasti za 2013 rik / Holovne upravlinnia statystyky u Mykolaivskii oblasti; za redaktsiieiu P. F. Zatsarynskoho. — K.: Konsultant, 2013. — 604 s.
3. Pro stanovyshche osib z invalidnistiu v Ukraini: natsionalna dopovid / Derzhavna ustanova naukovo-doslidnyi instytut sotsialno-trudovykh vidnosyn, 2013. — 192 s.
4. Ivanishyna S. Iu. Infrastruktura sotsializatsii ekonomiky / S. Iu. Ivanishyna // BIZNESINFORM. — 2012. — № 6. — S. 13–17

5. *Irtysheva I. O.* Upravlinnia instytutsiinymy zminamy v umovakh sotsializatsii natsionalnoi ekonomiky: [monohrafiia] / I. O. Irtysheva, I. V. Krupitsa // Mykolaiv: NUK im. admirala Makarova, 2014. — 172 s.

6. *Moyseev A. M.* Novovvedenyia vo vnutryshkolnom upravleny / A. M. Moyseev, A. E. Kapto, A. V. Lorensov, O. H. Khomeryky. — M.: Pedahohycheskoe obshchestvo Rossyy, 1998. — 272 s.

7. Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na 2012–2021 roky [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>

8. Ofitsiinnyi sait Holovnoho upravlinnia statystky v Mykolaivskii oblasti [Elektronnyi resurs]. — Rezhym dostupu: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/>

Отримано 22.12.2014 р.

УДК 34:613:342:761

Шамич О. М.,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри здоров'я людини та фізичного виховання
Університету «Україна»*

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я І ПРАВА НА ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

RELATIONSHIP BETWEEN MEN'S RIGHT TO HEALTH PROTECTION AND A RIGHT TO A LIFE IN UKRAINE

Життя є основоположним благом й однією з найвищих соціальних цінностей людини, позбавлення якого є незворотнім та означає припинення існування особи. Право на життя є природничим і невід'ємним. Без дотримання цього права всі інші права не мають цінності і значення. Саме тому право на життя знаходиться під максимальним правовим захистом, що базується на Конституції.

© О. М. Шамич